

Πριν ολοκληρωθεί αυτή η παρουσίαση, επιβάλλεται να ειπωθούν και δυο λόγια για το δημόσιο τομέα. Ήδη ορισμένα στοιχεία έχουν προαναφερθεί ως προς τους κλάδους της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Ο τομέας περιλαμβάνει, επίσης, μεγάλο αριθμό άλλων επιχειρήσεων (τον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδας, την ΕΥΔΑΠ, τράπεζες, την Ολυμπιακή Αεροπορία κ.ά.). Η πορεία αρκετών ξεκίνησε το 19ο αιώνα (σιδηρόδρομοι, φωτάεριο), άλλων στο Μεσοπόλεμο (ύδρευση και αποχέτευση) και άλλων στη μεταπολεμική περίοδο. Στις περισσότερες περιπτώσεις η συγκρότησή τους συνδέθηκε με την εισροή ξένου δανειακού κεφαλαίου, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή των δικτύων υποδομής. Σχεδόν όλοι αυτοί οι οργανισμοί (είτε υπήρξαν προηγουμένως ιδιωτικοί —όπως η Ολυμπιακή Αεροπορία— είτε ανήκαν πάντοτε στο κράτος) αποτέλεσαν χώρο άσκησης όχι μόνον αναπτυξιακής πολιτικής, αλλά στενής πολιτικής εξουσίας, που συνδέθηκε με τις ιδιομορφίες του πολιτικού συστήματος και του πολιτικού ήθους που διατρέχει την ελληνική ιστορία. Ο δημόσιος το-

μέας αποτελείται κατά πλειονότητα από τις μεγαλύτερες μη οικογενειακές επιχειρήσεις της χώρας, οι οποίες βασίζονται σε στελεχική δομή και σε συνεχείς καινοτομίες για την εύρυθμη λειτουργία τους. Παρότι ως προς την τεχνολογία φαίνεται πως βρίσκονται στην πρωτοπορία, η παράλληλη προσπάθεια αναδιοργάνωσης, που επίσης είναι απαραίτητη, δεν φαίνεται να υπήρξε το ίδιο ομαλή, με αποτέλεσμα να έχουν συσσωρευθεί προβλήματα. Η διαδικασία μερικής ιδιωτικοποίησής τους αποκάλυψε ότι η έκταση των προβλημάτων είναι μεγαλύτερη από ό,τι αρχικά υπολογιζόταν. Οι πληροφορίες για τη λειτουργία αυτών των οργανισμών δεν είναι πολλές. Επεξεργασία έχουν υποστεί ορισμένα μόνο στοιχεία και τεκμήρια — όσα, δηλαδή, ερευνήσαν στελέχη που χρημάτισαν πρόεδροι ή διευθυντές των οργανισμών και συνέγραψαν μελέτες για ειδικά θέματα.²⁹ Έως ότου καταστεί δυνατή η ελεύθερη πρόσβαση ιστορικών και άλλων επιστημόνων στα αρχεία τους, θα παραμένει περιορισμένη η δυνατότητα να ασχοληθεί κανείς σοβαρά με την ιστορία των οργανισμών αυτών.

Άλλο τμήμα του δημόσιου τομέα αποτελούν και ορισμένες παλαιές οικογενειακές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν μπόρεσαν να επιβιώσουν, και, καθιστάμενες προβληματικές, λόγω μεγάλων χρεών στις ελληνικές τράπεζες, κατέληξαν στην κατηγορία των προβληματικών. Ορισμένες εξακολουθούν να βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κατάσταση έως την οριστική εκκαθάρισή τους. Οι λεπτομέρειες της διαδικασίας κρατικοποίησης των επιχειρήσεων αυτών δεν έχουν ερευνηθεί σε βάθος. Οι αυτές παρατηρήσεις ισχύουν και για την Ολυμπιακή, που δεν εμπίπτει ωστόσο στην ίδια ακριβώς κατηγορία. Οι ιστορικοί επιχειρήσεων, και όχι μόνο, θα έχουν στο μέλλον ευρύ πεδίο έρευνας και πολλές υποθέσεις να πραγματευθούν. Η αδυναμία να ερευνηθούν τα αρχεία και να υπάρξει πλήρης ιστορική ανάλυση έκανε αναγκαία την παράλειψη αναφοράς πολλών άλλων πληροφοριών, πέραν των όσων περιλαμβάνονται στα κείμενα, τα οποία οι ίδιοι οι οργανισμοί έθεσαν στη διάθεσή μας, και όσων συνελέγησαν από τις λιγοστές μελέτες που αναφέρονται στη βιβλιογραφία.